

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА**

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Географія
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна практика» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.07 Географія** освітньої програми **Географія**.

Розробники:

Мельничук В.П. - старший викладач кафедри фізичної географії та раціонального природокористування;

Жулканич Б.М. - старший викладач кафедри фізичної географії та раціонального природокористування;

Шароді Ю.В. - магістр географії, асистент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування;

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування протокол № 1 від « 25 » червня 2021 р.

Завідувач кафедри Поп С.С.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету
протокол № 1 від «29» червня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Потіш Л.А.

Мельничук В.П., Жулканич Б.М., Шароді Ю.В., 2021 р.
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021 р.

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 9	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 270	2	1
Вид підсумкового контролю: диференційний залік	Семестр:	
	3	2
Форма підсумкового контролю: диференційований залік, захист перед комісією	Самостійна робота:	
	90	180
	Індивідуальна робота під керівництвом	
	180	90

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних в університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Завдання педагогічної практики:

1. Поглибити та закріпити знання із психолого-педагогічних дисциплін і виробити вміння їх застосовувати на практиці, формування у студентів психологічної готовності до роботи в школі.

2. Сформувати вміння та навички самостійного планування, організації та проведення навчально-виховної і методичної роботи в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

3. Оволодіти сучасними методами і формами педагогічної діяльності, інноваційними технологіями навчання.

4. Вивчити та узагальнити накопичений в загальноосвітньому навчальному закладі передовий педагогічний досвід навчання і виховання школярів.

5. Сприяти формуванню у студента-практиканта критичної самооцінки педагогічної діяльності, творчого аналізу педагогічних ситуацій, прагнення до постійного вдосконалення.

Практика студентів вищих навчальних закладів проводиться на базах практики, які мають відповідати вимогам програми.

Студенти можуть самостійно з дозволу відповідних викладачів кафедр (керівників практики) підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання.

З базами практики за завчасним поданням відповідних кафедр, укладають договори на її проведення. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами. Вона може визначатися на період конкретного виду практики або до п'яти років.

Відповідно до освітньої програми «Географія», виконання компоненту її навчального плану «Педагогічна практика» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**;

ЗК 2. Здатність самовдосконалюватися, постійно підвищувати кваліфікацію із розумінням предметної області обраної професії, її основних концепцій, понятійно-термінологічного апарату та місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні сучасні технології у науковій, освітній, просвітницькій та громадській роботі, абстрактно мислити та системно аналізувати і узагальнювати інформацію в галузі предметної діяльності.

ФК 1. Набуття предметно-географічних, природознавчо-наукових, психолого-педагогічних компетентностей, оволодіння фундаментальними знаннями з дисциплін географічної науки на різних просторових рівнях (глобальному, національному і локальному), методологією географічних досліджень взаємозв'язків у складній системі «Людина–Природа» в контексті досягнення цілей збалансованого розвитку.

ФК 2. Здатність до постійного професійного самовдосконалення, вивчення і креативного застосування досягнень національної та світової географічної науки в науковій і педагогічній діяльності.

ФК 4. Здатність розвивати викладацькі компетентності, вміння застосувати на практиці набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методів і прийомів навчання географії у вищих навчальних закладах відповідно до вимог державних освітніх стандартів.

ФК 6. Здатність застосування новітніх інформаційних технологій та методів швидкого пошуку необхідної професійної інформації, вміння її аналізу та опрацювання з метою напрацювання ідей щодо подальшого розвитку географічної освіти та науки.

ФК 7. Здатність на глобальному, регіональному і локальному рівнях аналізувати в часі і просторі взаємопов'язані природні процеси і явища. Здатність логічного і світоглядного мислення в процесі освітньої, наукової і громадської діяльності, осмислювати взаємозв'язки і закономірності в еколого-, гео-, соціопросторі.

ФК 8. Здатність застосовувати географічні знання у міждисциплінарному і міжгалузевому контекстах. Здатність застосування теоретичних знань для вирішення практичних проблем на регіональному і національному рівнях, зокрема щодо просторового аналізу та вирішення проблем взаємодії суспільства і природи в контексті збалансованого розвитку.

ФК 9. Набуття високих морально-етичних цінностей і здатність особи здійснювати професійну діяльність орієнтовану на формування в Україні європейських якостей життя.

2. СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У результаті проходження практики студент повинен знати:

- завдання шкільної географії, її місце в контексті формування ключових компетентностей школяра;
- зміст і завдання типових програм з географії, систему тематичного планування уроків;
- сучасні вимоги до організації пізнавальної діяльності учнів;
- типологію методів навчання географії з урахуванням характеру пізнавальної діяльності учнів;
- основні типології уроку, місце уроку в системі уроків навчального розділу, форми уроку, основні вимоги до сучасного уроку географії;
- методику моделювання, проектування та конструювання уроку;
- критерії самоаналізу та аналізу уроку;
- систему засобів навчання географії й дидактичні особливості кожного з них;
- зміст і дидактичні можливості підручників, методичних посібників і періодичних видань для вчителів;
- психологічні та індивідуально-типологічні особливості учнів, шляхи організації педагогічної взаємодії з ними відповідно до самотності кожної особистості;
- прийоми організації виховного впливу на поведінку учнів в процесі навчання та в позаурочний час;
- складові педагогічної етики викладача.

У результаті проходження практики студент повинен вміти:

- складати тематичні і поурочні плани роботи, визначати і формулювати цілі уроку відповідно до реалізації складових географічної освіти: формування знань, умінь, досвіду творчої діяльності, досвіду емоційно ціннісного ставлення до світу, до процесу пізнання;
- моделювати, проектувати і конструювати навчальні заняття з географії відповідно до дидактичних цілей, змісту предмета та психолого-вікових особливостей учнів;
- правильне співвідношення між компонентами географічних знань (уявленнями, поняттями, закономірностями, причинно-наслідковими зв'язками, світоглядними ідеями, науковими фактами);
- підбирати методи і засоби навчання відповідно до мети і змісту навчального матеріалу, психолого-педагогічних властивостей класу;
- планувати пізнавальну діяльність учнів і способи її реалізації;
- раціонально розподіляти час між структурними і логічними частинами уроку;
- володіти основними прийомами роботи з засобами навчання; технологією уроків різного типу і виду;
- керувати роботою учнів, управляти процесом навчання на всіх етапах уроку: під час перевірки знань, вивчення нового матеріалу, самостійної роботи учнів, закріплення вивченого; проводити уроки географії з використанням традиційних та інноваційних технологій навчання;

- використовувати різноманітні форми і методи перевірки знань;
- об'єктивно оцінювати діяльність учнів за критеріями, визначеними у концепції загальноосвітньої школи і коментувати оцінки;
- планувати зміст і методи проведення виховної роботи, форми її організації;
- проводити позаурочні заходи з географії з урахуванням всіх компонентів загально-виховного процесу;
- аналізувати проведені навчальні заняття під кутом зору методичних, загальнодидактичних, психологічних вимог; здійснювати самоаналіз, теоретично осмислювати досвід роботи колег;
- вести й оформляти шкільну документацію.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ

Передумовами проходження навчальної практики «Педагогічна практика» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1.1 “Педагогіка і психологія профільної та вищої школи”;

ОК 1.2 “Вища освіта і Болонський процес”;

ОК 2.1. “Інформаційні технології в географічній освіті”;

ОК 2.2. “Природнича географія України і світу”;

ОК 2.4. “Суспільна географія України і світу”;

ОК 2.8. “Навчально-педагогічна практика організації роботи вчителя географії (без відриву)”

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми “Географія”, проходження практики повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знання основних законів, закономірностей, понять та наукової термінології новітніх напрямків сучасної географічної освіти та науки; знання системи освіти та науки України, стану її адаптації в європейський простір.	ПРН 1
Володіти знаннями галузевого законодавства, завдань, цілей, принципів, засад функціонування середньої освіти в Україні, особливості та інструментарій організаційно-методичного супроводу освітнього процесу.	ПРН 2
Знання принципів, методів, закономірностей, структури педагогічного процесу, новітніх освітніх засобів і технологій, які є придатними для викладання різних географічних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах.	ПРН 3
Знання за даною освітньою програмою, які необхідні для роботи вчителем географії в ЗОНЗ.	ПРН 4
Уміння вирішувати конкретну наукову проблему (фундаментальну або прикладну) географічної освіти і науки, використовуючи сучасні техніку, технологію, методи і методологічні підходи, здобувати нові знання і зіставляти їх з отриманими раніше, викладати їх у формі звіту, публікації, доповіді.	ПРН 9

Застосовувати новітні освітні методики і технології для формування в учнів школи предметних компетентностей, набуття сучасних уявлень про географічну оболонку Землі як середовище життєдіяльності людства, її структуру, природні багатства різних континентів, країн світу, України та її регіонів.	ПРН 10
Вміти проектувати власну педагогічну діяльність, визначати цілі й завдання всіх етапів навчально-пізнавальної та виховної роботи, прогнозувати очікувані результати з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.	ПРН 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після проходження навчальної практики «Педагогічна практика»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Знати - систему освіти в Україні; - принципи, методи, закономірності, структури педагогічного процесу; - знати правові та нормативні основи функціонування системи освіти.	ПРН 1,2,3,4
Вміти - оформляти документацію та виконувати індивідуальні завдання; - проектувати власну педагогічну діяльність, визначати цілі й завдання всіх етапів навчально-пізнавальної та виховної роботи; - формулювати проблеми, визначати об'єкт та предмет, формулювати мету дослідження, визначати основні поняття; володіти методами збирання та обробки даних, опрацювання різноманітних джерел; - спілкуватись державною мовою, нормами мовленнєвої поведінки, технікою спілкування, забезпечувати зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до здобувачів освіти, батьків, колег, інших фахівців - застосовувати новітні освітні методики і технології для формування в учнів школи предметних компетентностей; - відповідати за внесок до професійних знань і практики та оцінювання процесу і результатів власної педагогічної діяльності.	ПРН 9, 10, 12

5. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика здійснюється протягом шістьох тижнів у три етапи:

1. Перший етап – початковий, що охоплює 1 тиждень, передбачає:

- складання й затвердження індивідуального плану роботи студента-практиканта;
- знайомство й установлення контакту з учнями прикріпленого класу, його керівником;
- відвідування уроків у закріпленому класі (за розкладом), їх психолого-педагогічний аналіз, участь у їх обговоренні;
- вибір учня для психолого-педагогічного обстеження, методик дослідження його особистості;
- відвідування аудиторних і позааудиторних виховних заходів учителів (за планом школи) з подальшим їх психолого-педагогічним аналізом (не менше 2-х);

2. Другий етап – основний, що охоплює 2-4 тижні, передбачає:

- самостійну розробку планів-конспектів та відповідного дидактичного забезпечення пробних уроків з їх подальшою практичною реалізацією у прикріпленому класі;
- психолого-педагогічний самоаналіз і обговорення пробних уроків у присутності вчителя-предметника чи керівника педпрактики за фахом;
- відвідування пробних уроків інших студентів-практикантів, участь у їх обговоренні;
- визначення теми, розробка сценарію і організація підготовки до проведення виховного заходу;
- відвідування виховних заходів інших студентів-практикантів (не менше 2-х), участь у їх обговоренні, самостійне проведення їх психолого-педагогічного аналізу;
- збір інформації про досліджуваного учня (біографія, сімейні обставини, стан перебування у класному колективі, пізнавальні та позашкільні інтереси, особливості спілкування та ін.) шляхом вивчення шкільної документації, співбесід з ним, спостереження за його поведінкою на уроках і перервах, а також методів опитування учасників навчально-виховного середовища (однокласників, батьків, вчителів і та ін.);

3. Третій етап – завершальний, що охоплює 5 та 6 тиждів, передбачає:

- самостійну розробку плану-конспекту та проведення залікових уроків;
- проведення психолого-педагогічного самоаналізу залікового уроку і обговорення у присутності вчителя-предметника та керівника практики за фахом;
- самостійне проведення залікового виховного заходу;
- проведення психолого-педагогічного самоаналізу залікового виховного заходу та його обговорення у присутності класного керівника (організатора з виховної роботи школи);
- обробку результатів психодіагностики досліджуваного учня, аналіз та інтерпретація, формулювання висновків;
- складання психолого-педагогічної характеристики на учня;
- оформлення щоденника педагогічної практики (в тому числі плану-конспекту залікового уроку, плану-сценарію залікового виховного заходу, психолого-педагогічної характеристики учня);
- підготовка та захист звіту про виконання індивідуального плану роботи студента-практиканта під час проходження педагогічної практики.

6. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Форма звітності: письмовий звіт практиканта з відгуком керівника практики, в якому дається оцінка виконання запланованого завдання педагогічної практики магістранта-практиканта, а також оформлений та підписаний щоденник практики.

Письмовий звіт за результатами практики подається протягом тижня після її закінчення керівнику практики для перевірки, аналізу і допуску до захисту.

У звіті магістрант зазначає зміст і обсяг запланованих завдань, висвітлює результати своєї педагогічної діяльності, робить аргументовані висновки, висловлює певні зауваження та побажання. Матеріали звіту мають бути викладені в логічній послідовності і конкретизовані. Таблиці, ілюстративний матеріал, додатки повинні бути змістовні й оформлені відповідно до стандартів оформлення звітів наукових досліджень. Після перевірки поданого звіту керівником практики і його позитивної оцінки, зафіксованої у відповідному відгуку, звіт публічно захищається магістрантами перед комісією, яка визначає якість і повноту виконаних завдань та виставляє диференційовану оцінку заліку. У процесі захисту магістрант має охарактеризувати виконану педагогічну роботу і відповісти на запитання членів комісії стосовно різних аспектів його діяльності під час практики.

Магістранти можуть запропонувати свої пропозиції щодо вдосконалення проведення практики та обґрунтувати їх доцільність. При захисті звіту про проходження практики оцінюються вміння аргументовано висловлювати власну думку; використовувати і оперувати

науковою і методичною термінологією; працювати з науковою і методичною літературою, складати тези виступу; систематизувати і узагальнювати потрібний матеріал; формулювати висновки і розробляти рекомендації щодо вдосконалення освітнього процесу; використовувати дані емпіричного характеру; використовувати здобуті фахові знання у викладанні навчальних дисциплін.

Підсумкова оцінка роботи магістранта за асистентську педагогічну практику залежить, насамперед, від якості виконання завдань практики, якості письмового звіту та своєчасності подання необхідних документів, рівня усного захисту результатів практики. Підсумки практики є предметом розгляду на засіданні кафедри: керівники практики звітують про результати проходження магістрантами практики, обговорюються претензії та побажання магістрантів, висловлюються пропозиції щодо поліпшення організації асистентської практики, урізноманітнення засобів її проведення.

Захист звіту з педагогічної практики студентів оцінюється сумою балів, набраних здобувачем вищої освіти, за кожен вид навчальної діяльності, а саме:

- за організаційно-педагогічну роботу (враховується рівень знайомства з навчальним закладом, історією, традиціями, режимом його роботи і правилами внутрішнього розпорядку школи);

- за навчально-виховну роботу (враховується кількість і якість проведених уроків, застосування сучасних форм і методів навчання, навчальних технологій, кількість відвіданих уроків, наявність планів-конспектів проведених уроків);

- за позакласну виховну роботу (враховується кількість відвіданих позакласних виховних заходів, наявність розробленого плану-конспекту залікового виховного заходу, проведене психолого-педагогічне дослідження особистості учня);

- за методичну роботу (враховується обізнаність у роботі методичних об'єднань вчителів географії, у планах роботи методичних об'єднань, в обговоренні уроків досвідчених вчителів географії та їх наявність у роботі);

- за науково-дослідницьку роботу (досліджується стан та умови організації процесу навчання географії в школі, враховується кількість і якість проведених уроків, використання сучасних методик, дотримання вимог до оформлення роботи);

Зміст звіту з педагогічної практики

1. Титульний аркуш (Додаток А).
2. Перелік основних індивідуальних завдань та графік їх виконання.
3. План-конспект проведених уроків.
4. Матеріал презентації до уроків (слайди, графічний та картографічний матеріал тощо).
5. Висновки щодо проходження практики.
6. Електронну версію матеріалів звіту.

До звіту додається оформлений у встановленому порядку щоденник практики.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкова оцінка диференційованого заліку виставляється студенту як за 100 бальною шкалою відповідно до Болонської системи, так і за національною чотири рівневою шкалою, співставляючи бальні оцінки за відомою таблицею. Підсумковий контроль – захист результатів практики перед комісією випускової кафедри.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк – К. : Либідь. – 560 с.
2. Жемеров О.О., Карпенко О.М. Робота з підручником географії у загальноосвітній школі: Методичний посібник. – Харків, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/>
3. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях :навчальний посібник. – Харків,2016. – 260 с.

4. Козій М. К. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики студентів : [метод. посіб.] / М. К. Козій. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2001.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
6. Пащенко М. І. Технологія використання активних методів навчання / М. І. Пащенко, В. Ф. Мішкурова, О. М. Середняцька. – К. : Наук. світ, 2003. – 94 с.
7. Розсоха А.П. Формування екологічної культури у майбутніх учителів географії. *Молодий вчений*. 2016. № 9(36). С. 138–142.
8. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: підручник. – К. : Картографія, 2012.
9. Чубрей О.С. Система підготовки майбутніх учителів географії до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу: монографія. Чернівці : Технодрук, 2020. -376 с.
10. Чубрей О.С. Методологічні засади дослідження проблеми підготовки майбутніх вчителів географії до професійної діяльності в умовах трансформації освіти. *Наукові записки. Сер. Педагогічні науки*. Кропивницький, 2019. Вип. 180. С. 197–201.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2020/ 2021 н.р. без змін; зі змінами (Додаток 1).
21 (потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____ Поп С.С.
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

*МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ*

**ЗВІТ
ПРО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ**

Студентом __ курсу:
ПІБ

База практики: ДВНЗ "Ужгородський національний університет"

Керівник практики:

Звіт захищено з оцінкою

" _____ "